

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

Propunere de politică publică alternativă în sprijinul meșteșugurilor tradiționale

- document în consultare -

Secțiunea 1

Argumente pentru inițierea propunerii de politică publică alternativă

Deși nu există studii recente la nivel național care să ofere o inventariere cât mai fidelă a celor care practică meșteșuguri tradiționale, cu atât mai puțin statistici precum contribuția acestora la PIB sau calcule ale impactului acestor activități, atât cercetările la nivel regional sau județean, realizate în principal de ONG-uri¹, cât și o serie de documente strategice precum Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014-2020, semnalează un declin al practicării meșteșugurilor tradiționale. Cum fenomenul este conectat în multe rapoarte cu pătrunderea tehnologiei și schimbarea stilului de viață, avem motive să credem că, în prezent, dispariția meșteșugurilor tradiționale este accelerată.

Cauzele acestui declin sunt multiple și vizează aspecte diferite, fapt care solicită elaborarea unor măsuri complexe, cu acțiuni pe mai multe planuri. Acestea au fost identificate prin intermediul activităților desfășurate în cadrul proiectului *Politică publică pentru meșteșugul tradițional* (cod SIPOCA 239), în special prin defășurarea unei analize documentate privind domeniul meșteșugurilor tradiționale și prin organizarea de întâlniri de lucru cu membri ai coaliției de ONG-uri relevante în domeniul meșteșugurilor creată în cadrul proiectului menționat:

- Publicul larg nu cunoaște valoarea culturală și potențialul utilitar al lucrului manual tradițional;
- Meșteșugarii tradiționali sunt expuși unei concurențe inegale și necinstite de către comercianții de suveniruri, produse industriale și produse contrafăcute. Acest fapt, coroborat cu aspectul menționat la punctul

¹ - Titov, Iuliana și Chiselev, Alexandru, 2015: *Meșteșuguri tradiționale în Delta Dunării. Raport de cercetare*, Centrul pentru Politici Durabile Ecopolis - raportul menționează la pagina 9 faptul că fenomenul dispariției meșteșugurilor tradiționale este semnalat de etnologi încă din secolul XIX;

- Studiu socio-antropologic, *Moștenitură din moștenitură am făcut meseria asta. Meșteșugurile tradiționale rome: Realități economice și construcții identitare*, februarie 2011, studiu realizat în cadrul unui proiect POCU al Asociației pentru Dezvoltare și Promovare socio-economică CATALACTICA;

- *Romii argintari - de la ajustarea adaptivă a secolului XX la integrarea progresivă din secolul XXI*, pag. 4, martie 2014, articol publicat în Revista Calitatea vieții;

- *File de etnografie prahoveană. Meșteșuguri tradiționale*, pag 11, Centrul Județean de Cultură Prahova.

anterior, face ca meșteșugarii tradiționali să resimtă o scădere a cererii pentru produsele lor;

- Dificultatea asigurării unui trai decent pe baza veniturilor obținute din activitatea meșteșugărească generată, inter alia, de actele normative cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale care nu sunt adaptate la specificul activității meșteșugărești. Din discuțiile avute cu diverși stakeholderi, au rezultat și câteva excepții de la acest aspect. Astfel, unii dintre meșteșugari nu sunt interesați de comercializarea produselor sau, după caz, a abilităților lor, dar aceștia sunt prea puțini pentru a asigura o masă critică de preservare a meșteșugurilor tradiționale. De asemenea, ne-a fost semnalat un oarecare reviriment al meșteșugurilor din construcții pe fondul preocupării pentru restaurarea monumentelor, în special în Transilvania;
- Lipsa interesului autorităților publice centrale și locale pentru sprijinirea meșteșugarilor tradiționali, dublată de lipsa încrederii meșteșugarilor în autorități;
- Accesul meșteșugarilor la materia primă necesară și, mai ales, la materie primă de calitate, este dificil;
- Lipsa activităților de informare și educare a tinerilor în spiritul valorizării meșteșugurilor tradiționale, fapt care face ca aceștia să nu fie interesați de meșteșuguri, cu atât mai puțin de practicarea lor.

Mentținerea tuturor acestor tendințe poate duce la **dispariția meșteșugurilor tradiționale, aceasta fiind problema centrală care a generat înțierea prezentei propuneri de politică publică**. Această problemă va genera o serie de efecte, unele dintre acestea cu impact dincolo de sfera strictă a meșteșugurilor tradiționale:

- Dispariția meșteșugurilor tradiționale amenință un stil de viață care promovează dezvoltarea durabilă și conservarea peisajului natural și cultural. Conform Strategiei naționale și a Planului de acțiune pentru conservarea biodiversității 2013-2020, noțiunile de peisaj natural și cel de peisaj cultural sunt îngemănate. Acest lucru înseamnă că acțiunile și starea de fapt specifice unuia dintre ele se resimt și asupra celuilalt. De aceea, acest Plan conține un capitol de acțiuni (H) intitulat „Susținerea și promovarea practicilor, inovațiilor și cunoștințelor tradiționale”, cu sub-activități în care meșteșugurile tradiționale sunt parte integrantă și sunt menționate explicit;
- Pierderea oportunității de integrare pe piața muncii a unor categorii defavorizate, mai ales dacă avem în vedere meșteșugurile tradiționale practicate de minoritatea romă sau faptul că marea majoritate a meșteșugarilor trăiesc în zone rurale cu puține oportunități de angajare;
- Pierderea unor oportunități de dezvoltare economică și socială la nivel local, în special la nivelul comunităților rurale și mic urbane;
- Dispariția unor elemente fundamentale de patrimoniu cultural amenință identitatea personală/ locală/ regională/ națională. Atragem atenția asupra

faptului că „*Promovarea identității naționale, inclusiv prin prezervarea și valorificarea patrimoniului cultural și natural, precum și prin încurajarea responsabilă a domeniilor de excelență*” este un obiectiv național de securitate².

În lipsa unor inițiative concrete de prezervare și valorificare a meșteșugurilor tradiționale, o serie de grupuri vor fi afectate. Meșteșugarii tradiționali și entitățile juridice din domeniul meșteșugurilor tradiționale vor fi, evident, grupurile cele mai afectate în absența unei acțiuni imediate și consistente. Reglementările în vigoare îi descurajează să practice meșteșugul tradițional ca o profesie tradițională (generatoare de venit). Din acest motiv, ei riscă să rămână în afara pieței muncii și să intre în categoria asistaților social. Lipsa interesului pentru meșteșugurile tradiționale face ca meșteșugarii să nu aibă cui să transmită cunoștințele pe care le au și, în anumite cazuri, să nu poată practica meșteșugul tradițional pentru că nu au cu cine lucra.

După cum reiese și din efectele descrise anterior, dispariția meșteșugurilor tradiționale afectează un grup mult mai larg decât cel strict al meșteșugarilor tradiționali. Consumatorii vor fi privați de o serie de produse, tehnici și materiale de construcție prietenoase cu mediul. Dispariția meșteșugurilor tradiționale ar duce la sărăcirea peisajului cultural, fapt care duce și la afectarea celui natural, afectând astfel oportunitățile de exploatare turistică a diverselor regiuni. Prin urmare, nu vor avea de suferit doar turiștii, ci și agenții economici din turism, dar și din sectoarele conexe acestuia. Comunitățile locale ar rata astfel anumite oportunități de dezvoltare. Acest lucru va fi resimțit și de către autoritățile locale, dar și de cele centrale pentru că subdezvoltarea economică a zonelor respective înseamnă șomaj crescut, un nivel scăzut al sumelor provenite din taxe și impozite, etc.

Mai mult decât atât, dacă ne referim la includerea promovării identității naționale prin prezervarea și valorificarea patrimoniului cultural ca obiectiv al Strategiei de apărare națională, atunci fiecare dintre cetățenii României va fi afectat de dispariția meșteșugurilor tradiționale.

De-a lungul timpului, numeroase entități care aparțin societății civile au contribuit la prezervarea și valorificarea meșteșugurilor tradiționale. Fie că au făcut inventarieri ale meșteșugurilor tradiționale dintr-o anumită zonă a țării, fie că au creat magazine online care să faciliteze comercializarea produselor meșteșugărești, fie că au organizat tabere sau școli de vară care să faciliteze transmiterea meșteșugurilor, etc., inițiativele acestora sunt mai mult decât laudabile. Totuși, anumite probleme structurale specifice meșteșugurilor tradiționale persistă în ciuda eforturilor pe care tocmai le-am menționat. Acest lucru se explică prin faptul că rezolvarea anumitor probleme întâmpinate de meșteșugarii tradiționali excede capacității administrative și financiare a ONG-

² Conform Strategiei naționale de apărare a țării pentru perioada 2015-2019, p. 9

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferență!

Instrumente Structurale
2014-2020

urilor, dar și autoritatea acestora. Astfel, lipsa de acțiune guvernamentală în domeniu ar face ca eforturile de succes ale societății civile în domeniul prezervării și valorificării meșteșugurilor tradiționale să fie la un moment dat dizolvate de nerezolvarea problemelor descrise anterior și care depășesc capacitatea de intervenție a ONG-urilor. De exemplu, meșteșugarii care sunt cuprinși în diverse entități juridice reclamă faptul că o serie de prevederi legislative, care nu vizează în mod direct meșteșugurile tradiționale, îi dezavantajează. Concurența din partea produselor industriale, contrafăcute, suvenirurilor reclamă, de asemenea, intervenția instituțiilor publice care, pe de o parte, trebuie să creeze cadrul pentru certificarea și autentificarea meșteșugarilor și produselor acestora și, pe de alta, să sancționeze/ descalifice ceea ce nu este corespunzător standardelor. De asemenea, meșteșugarii tradiționali au nevoie de o serie de instrumente de facilitare fiscală întrucât meșteșugurile tradiționale, deși exploatabile economic, nu sunt mari aducătoare de venituri, comparativ cu posibilitățile industriale de producție. Argumentele pentru intervenția guvernamentală în domeniul prezervării și valorificării meșteșugurilor tradiționale pot continua cu necesitatea elaborării unor studii la nivel național pentru a cunoaște numărul meșteșugarilor, tipurile de meșteșuguri, impactul lor economic; elaborarea unor programe de învățământ care să asigure transmiterea meșteșugului tradițional, etc. Ideea de bază a tuturor acestor exemple este însă aceeași: unele dintre problemele din domeniul meșteșugurilor tradiționale pot fi rezolvate doar prin intervenție guvernamentală.

Secțiunea 2

Scopul și obiectivele propunerii de politică publică

Scopul: Consolidarea sectorului meșteșugurilor prin promovarea acestora ca profesie tradițională.

- **Obiectivul general 1 (OG1):** Prezervarea meșteșugurilor tradiționale.
 - ✓ **Obiectivul specific 1.1 (OS1.1):** Facilitarea transmiterii meșteșugurilor tradiționale către generațiile viitoare.
 - ✓ **Obiectivul specific 1.2 (OS1.2):** Promovarea meșteșugurilor tradiționale ca elemente de identitate culturală.
- **Obiectivul general 2 (OG2):** Valorificarea potențialului economic și social al meșteșugurilor tradiționale.
 - ✓ **Obiectivul specific 2.1 (OS2.1):** Dezvoltarea și operaționalizarea de mecanisme de intervenție pentru organizarea, practicarea și promovarea meșteșugurilor tradiționale.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

- ✓ **Obiectiv specific 2.2 (OS2.2):** Dezvoltarea și operaționalizarea de mecanisme de intervenție pentru stimularea consumului de produse meșteșugărești autentice și descurajarea practicilor concurențiale neloiale.

Secțiunea 3

Descrierea opțiunilor de soluționare a problemei/problemelor identificate

Varianta 1 non-acțiune/scenariul de referință

Varianta non-acțiune presupune că este păstrată situația actuală, ca referință pentru analiza de impact, prin compararea impacturilor estimate în acest caz cu cele obținute prin întreprinderea anumitor acțiuni pentru soluționarea problemelor existente.

În cazul de față, conform analizei consecințelor stării actuale de fapt, **non-acțiunea ar duce într-un orizont de timp relativ mic la dispariția meșteșugurilor tradiționale.** Acest efect ar fi **irreversibil** întrucât cunoașterea tradițională presupusă de practicarea unui meșteșug are o componentă orală semnificativă.

După cum s-a specificat în secțiunea 1, lipsa de acțiune a guvernului și lipsa suportului legislativ adecvat, ar duce la dizolvarea realizărilor societății civile în domeniul prezervării și valorificării meșteșugurilor tradiționale.

Conform legislației actuale, practicarea unui meșteșug este posibilă într-una dintre formele de organizare reglementate de:

- OUG nr. 44/2008 (PFA, întreprinderi individuale și familiale)
- OG nr. 26/2000 (asociații și fundații)
- Legea nr. 31/1990 (societăți comerciale),

dar **nu există un cadru legal care să țină cont de specificitatea acestui domeniu**, de importanța sa în păstrarea patrimoniului cultural și care să includă și o listă a meșteșugurilor tradiționale.

În prezent nu există o lege care să definească activitatea de meșteșugărit, noțiunea de meșteșugar și să reglementeze modul de desfășurare a activității meșteșugărești. Legea 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial nu abordează aceste aspecte și nici nu oferă o definiție satisfăcătoare a meșteșugului tradițional.

Trebuie amintit aici și Programul național multianual pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului. Procedura de implementare a acestui program a fost aprobată în 2013 prin Ordinul de Ministru (Ordin 169/2013 al ministrului delegat pentru întreprinderi mici și mijlocii, mediul de afaceri și turism). Obiectivul specific al acestui program a fost organizarea Târgului Național pentru Artizanat și Meșteșuguri 2013, susținerea micilor meșteșugari în promovarea și conservarea produselor proprii și stimularea promovării mai largi a tradițiilor autohtone. Acest program reprezintă o intervenție punctuală care, deși benefică, nu abordează problemele structurale ale meșteșugurilor tradiționale.

Și nu în ultimul rând, a existat o propunere de politică publică pentru *Creșterea calității vieții în mediul rural și mic urban din perspectiva serviciilor*

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

culturale a Ministerului Culturii și Cultelor (în prezent, Ministerul Culturii și Identității Naționale), care formula problema nevalorificării corespunzătoare a patrimoniului cultural imaterial, inclusiv a artizanatului tradițional și meșteșugurilor tradiționale.

Toate aceste inițiative, fie nu au fost finalizate printr-o lege a meșteșugurilor tradiționale, fie au abordat numai anumite probleme punctuale. În consecință, prezervarea meșteșugurilor tradiționale ca parte a patrimoniului cultural imaterial a avut de suferit.

Pe lângă cele 3 acte normative menționate mai sus, există prevederi în alte acte normative³ care ar putea fi în beneficiul desfășurării activității meșteșugurilor tradiționale, dar fie că nu sunt cunoscute de meșteșugari, fie că aplicarea lor este la latitudinea instituțiilor administrației publice locale/centrale. Acest fapt s-a tradus în trecerea într-un con de umbră a meșteșugurilor tradiționale.

Pe de altă parte, deși sectorul neguvernamental a făcut eforturi în direcția susținerii meșteșugurilor tradiționale, acestea nu pot fi decât punctuale, nu se pot materializa într-o strategie la nivel național, datorită lipsei de resurse și de instrumente instituționale adecvate unei astfel de intervenții ample.

La nivel european nu există politici comune care să abordeze problematica meșteșugurilor tradiționale, rezultând de aici o varietate de stiluri naționale.⁴

Ținând cont de cele prezentate mai sus și de involuția, în ultimii 30 de ani, a meșteșugurilor tradiționale, din cauzele enumerate în Secțiunea 1, non-acțiunea nu poate conduce decât la continuarea traseului descendent al acestui domeniu, parte importantă a patrimoniului cultural imaterial. Acest fapt ar avea un impact negativ asupra identității noastre naționale, care, în afara faptului că reprezintă un scop în sine, este parte integrantă a Strategiei naționale de apărare.

Dispariția meșteșugurilor tradiționale ar avea însă un impact care depășește granițele culturale. Astfel, dat fiind că meșteșugurile tradiționale pot fi exploatate economic, se pierde oportunitatea de a introduce aceste activități în economia reală, fapt care ar genera locuri de muncă, contribuții la bugetele locale, dar și oportunități de dezvoltare pentru domeniul turistic și activitățile conexe (de exemplu, activități comerciale sau de transport). Toate acestea se cumulează în subdezvoltare economică întrucât în zonele rurale și mic urbane nu sunt foarte multe posibilități de dezvoltare, fapt care face ca dispariția meșteșugurilor tradiționale să genereze și impact social și să afecteze astfel, prin accesarea politicilor de asistență socială, bugetul public local și central.

De asemenea, dispariția meșteșugurilor tradiționale afectează un stil de viață care promovează dezvoltarea durabilă și ajută pătrunderea unor activități de nivel industrial, consumatoare de resurse și producătoare de poluare. Alterarea stilului de viață are un impact direct asupra peisajului natural și cultural, fapt care ar schimba **irreversibil** zonele respective.

³ Dintre care menționăm: Cod Fiscal - Legea nr. 30/2019, Legea administrației publice locale - nr. 215/2001, Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, Legea concurenței neloiale nr. 11/1991 cu completările și modificările aduse de Legea 298/2001

⁴ *Meșteșugurile tradiționale sub lupă - analiză documentată privind meșteșugurile tradiționale*, 2019, Politică publică pentru meșteșugul tradițional (cod SIPOCA 239)

Varianta 2 Reglementarea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională

A. Domeniul meșteșugurilor tradiționale se confruntă, în prezent, cu un risc major de dispariție, din analiza efectuată rezultând o lipsă de încredere a meșteșugarilor în destinul domeniului de activitate din care fac parte, corelată cu gradul ridicat de lipsă de încredere față de autoritățile și instituțiile publice. Reglementarea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională reprezintă o măsură eficientă de combatere a riscului de dispariție a meșteșugurilor tradiționale, prin asigurarea cadrului legal pentru îmbunătățirea situației de fapt prezentate în cadrul Secțiunii 1, concretizată prin atingerea obiectivelor asumate la Secțiunea 2.

Raportat la cauzele care stau la baza problemei identificate, reglementarea le abordează astfel:

- consacrarea meșteșugurilor tradiționale ca elemente de identitate culturală, ceea ce conduce la stimularea conștientizării colective privind valoarea și potențialul utilitar al lucrului manual tradițional;
- acordarea unui statut profesional special meșteșugarilor tradiționali, de exemplu prin atestarea statutului de meșteșugar tradițional în baza eliberării unui certificat de meșteșugar, ceea ce atrage după sine o serie de avantaje din punct de vedere economic și social (recunoașterea specificității activității meșteșugărești și a autenticității produselor obținute în urma practicării unui meșteșug tradițional, crearea unor mecanisme pentru promovarea meșteșugurilor tradiționale etc.). Acestea ar putea deveni argumente suficient de puternice pentru practicarea meșteșugurilor tradiționale ca activitate constantă, generatoare de venit, inclusiv de către tineri. Totodată, persoanele-resursă, cunoscătoare ale tehnicilor tradiționale, ar avea o motivație suficient de puternică să se implice activ în procesul de transmitere a cunoștințelor către generațiile viitoare;
- asigurarea unei protecții juridice a meșteșugarilor tradiționali, de exemplu prin prevenirea și sancționarea însușirii ilicite și a utilizării neautorizate sau abuzive a expresiilor culturale tradiționale. În acest mod, s-ar asigura o minimă protecție a meșteșugarilor tradiționali față de practicile anti-concurențiale la care sunt expuși în raport cu comerțanții de suveniruri, produse industriale și produse contrafăcute;
- crearea unui cadru instituțional coerent pentru sprijinirea activităților meșteșugărești tradiționale;
- sporirea gradului de încredere a meșteșugarilor tradiționali în autoritățile și instituțiile publice, adoptarea unui act normativ reprezentând o manifestare evidentă a unei atitudini pro-active a autorităților publice față de problemele semnalate de societatea civilă și practicieni.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

B. În vederea furnizării unei soluții optime, **reglementarea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională trebuie să fie însoțită de inițiative concrete ale autorităților publice în sensul simplificării și adaptării legislației existente cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale.** Normele juridice care reglementează patrimoniul imaterial, din care face parte domeniul meșteșugurilor tradiționale, sunt relativ reduse, cele mai multe norme cu impact direct asupra acestui domeniu provenind din alte domenii. De exemplu, anumite reglementări privind legislația muncii, protecția consumatorului, siguranța alimentară, protecția mediului, calitatea în construcții sau, mai ales, politicile fiscale reprezintă piedici în calea practicării meșteșugurilor tradiționale ca profesie sau activitate economică, întrucât nu sunt adaptate la specificul acestora.

Principiul care stă la baza creării unui regim juridic special este acela al discriminării pozitive, motivat de ideea de păstrare a identității culturale la nivel local/regional/național pe termen mediu și lung. Având în vedere că, în contextul actual, practicarea unui meșteșug tradițional nu mai este profitabilă din punct de vedere economic, păstrătorii acestor meșteșuguri trebuie sprijiniți să continue acest stil de viață.

Una dintre cauzele principale ale problemei identificate la Secțiunea 1 este reprezentată de imposibilitatea asigurării unui trai decent din veniturile obținute din activitatea meșteșugărească, generată, *inter alia*, de **politica fiscală și politica de protecție socială** neadaptate la specificul activității meșteșugărești. Pentru a elimina această cauză și a aduce o contribuție concretă la atingerea OS2.1 și implicit a OG2, se impune necesitatea unei colaborări între autoritățile cu impact direct sau indirect asupra activității meșteșugarilor tradiționali, precum Ministerul Culturii și Identității Naționale, Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul pentru Mediul de Afaceri, Comerț și Antreprenoriat și Ministerul Muncii și Justiției Sociale, în vederea identificării unor soluții optime pentru adaptarea regimului fiscal actual la specificul activității de meșteșugar tradițional (de exemplu, acordarea de facilități fiscale, simplificarea birocratică etc.).

Gândirea unui regim fiscal special, simplificat este absolut necesară și prin prisma faptului că nivelul de alfabetizare este, de regulă, destul de scăzut în rândul meșteșugarilor tradiționali și că resursele financiare ale acestora sunt limitate (cei mai mulți meșteșugari trăiesc în mediul rural și au venituri reduse), iar obligațiile fiscal-administrative constituie, de cele mai multe ori, o piedică insurmontabilă în desfășurarea activității în bune condiții.

Pe lângă constrângerile de ordin fiscal, un alt aspect determinant în practicarea meșteșugurilor tradiționale este reprezentat de accesul la diverse materii prime, acesta fiind îngreunat de anumite prevederi din domeniile adiacente, precum protecția mediului sau agricultura (de exemplu, restricțiile privind utilizarea unor resurse naturale, precum lemnul, cânepa etc. sau utilizarea gunoierului de grajd).

Nu poate fi ignorat nici cadrul legal aplicabil calității în construcții, care presupune anumite constrângeri, o mare parte dintre meșteșugurile tradiționale fiind legate de sectorul construcțiilor.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferență!

Instrumente Structurale
2014-2020

Aspectele semnalate nu sunt exhaustive, pentru identificarea tuturor reglementărilor cu incidență în domeniul practicării meșteșugurilor tradiționale fiind necesară analizarea cadrului legal existent.

În concluzie, prin reglementarea domeniului meșteșugurilor tradiționale, însoțită de inițiative în vederea adaptării legislației cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale la specificul acestora, s-ar asigura un statut de sine stătător meșteșugarului tradițional în actualul sistem economico-social și ar fi create pârghiile necesare pentru prezervarea meșteșugurilor tradiționale și valorificarea potențialului economic și social al acestora, argumentele prezentate mai sus descriind o situație îmbunătățită în perfectă consonanță cu obiectivele propuse la Secțiunea 2.

Principalul mecanism de schimbare al acestei variante de politică publică constă în crearea unor norme cu caracter obligatoriu, destinate să încurajeze desfășurarea de activități meșteșugărești tradiționale, în vederea prevenirii materializării riscului de dispariție a meșteșugurilor tradiționale, al cărui efect cel mai grav, pe termen lung, îl reprezintă pierderea identității locale/ regionale/ naționale prin dispariția unor elemente fundamentale de patrimoniu cultural imaterial.

Varianta 3 Stimularea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională în interiorul actualului cadru legislativ

Complexitatea cauzelor care pot duce la dispariția meșteșugurilor tradiționale, media de vârstă înaintată a meșteșugarilor coroborat cu nivelul scăzut de studii și resurse, voința manifestată până în prezent de societatea civilă de a prezerva și valorifica meșteșugurile tradiționale etc. sunt argumente pentru oportunitatea implementării unei abordări flexibile. O astfel de abordare lasă loc dezvoltării unor soluții adaptate la realitățile specifice ale unei zone, tip de meșteșug, formă juridică de practicare a meșteșugului tradițional, etc.

În același timp, o astfel de abordare ar susține implicarea ONG-urilor întrucât acestea dețin cunoașterea necesară pentru a-i ajuta pe meșteșugari să rezolve o serie de probleme care țin de interacțiunea cu statul (de exemplu, depunerea declarațiilor fiscale sau crearea de entități juridice), de fructificarea unor oportunități de dezvoltare (de exemplu, accesarea unor linii de finanțare) sau de cooperare (de exemplu, în vederea transmiterii cunoașterii cu privire la prelucrarea după metode tradiționale a materiilor prime sau a definirii unor interese comune). De altfel, întâlnirile de lucru cu ONG-urile, care s-au desfășurat în cadrul proiectului, au indicat necesitatea creării unor centre-resursă (fie structuri deja existente ale autorităților publice, fie alte entități juridice) la nivel local care să sprijine meșteșugurile tradiționale prin gestionarea aspectelor administrative, fiscale și juridice ale meșteșugarilor tradiționali; facilitarea comercializării produselor meșteșugărești, etc.

După cum reiese din prezentarea argumentelor pentru inițierea propunerii de politică publică, publicul larg nu cunoaște valoarea culturală și potențialul utilitar al lucrului manual tradițional. Acest fapt conlucrează la generarea altor cauze ale dispariției meșteșugurilor tradiționale întrucât scade cererea pentru

UNIUNEA EUROPEANĂ

produsul meșteșugăresc sau, atunci când există, consumatorii ajung să consume falsuri și kitschuri din cauza lipsei de cultură în domeniu. De asemenea, interesul pentru învățarea și practicarea ca profesie a meșteșugului tradițional este scăzut. Prin urmare, soluția propusă este aceea de a **face mai vizibile meșteșugurile tradiționale**, a importanței acestora pentru identitatea culturală, a avantajelor reprezentate de prezervarea modului de viață tradițional (de exemplu, prin organizarea unor campanii de informare sau activități educaționale pentru elevi). Aceasta ar trebui susținută de **întărirea capacității de colaborare între meșteșugari** (de exemplu, prin finanțarea unor cercuri pentru meșteșugari sau cursuri de formare). Toate aceste demersuri ar avea ca efect creșterea interesului pentru practicarea și/sau „consumarea” meșteșugurilor tradiționale, fapt care le-ar susține perpetuarea.

În al doilea rând, o parte din legislația actuală conține pârghii pentru sprijinirea meșteșugurilor tradiționale, dar acestea nu sunt folosite suficient. De exemplu, prin intermediul Legii administrației publice locale (nr. 215/2001), se pot identifica soluții pentru facilitarea accesului meșteșugarilor la materie primă sau spații de lucru. Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial menționează marca tradițională, dar aceasta nu este operaționalizată. Marca tradițională reprezintă o măsură de protecție în fața concurenței inegale dintre meșteșugari și producția industrială sau contrafăcută. De asemenea, parte din legislația actuală este mai degrabă neclară pentru meșteșugari decât neadecvată. Prin urmare, **o mai bună punere în aplicare și implementare a legislației existente** (de exemplu, prin manuale de bune practici sau instrucțiuni de implementare a unor reglementări) ar putea încuraja practicarea meșteșugurilor tradiționale ca o profesie, fapt care ar genera integrarea acestora pe piața muncii și, astfel, ar contribui la dezvoltarea economiei locale și ar degreva bugetul asistenței sociale.

O a treia linie de acțiune constă în **valorificarea inovativă a meșteșugului tradițional** prin integrarea acestuia într-un cerc turistic, economic, cultural și comunitar. Acest fapt generează beneficii mutual avantajoase, pentru meșteșugari, dar și pentru comunitatea în care se dezvoltă aceștia. Utilizarea cunoștințelor tradiționale în exploatarea materiilor prime duce la o dezvoltare sustenabilă ce implică, între altele, conservarea peisajului natural și cultural. Conectarea, după strategii atent elaborate, a meșteșugurilor tradiționale cu domeniul turismului extinde aria beneficiilor dincolo de grupul meșteșugarilor sau al operatorilor din turism, către domeniile conexe turismului și către autoritățile locale care beneficiază din plin de o economie locală în mișcare. Integrarea potențialului meșteșugăresc în strategiile de promovare turistică facilitează accesul meșteșugarilor la resurse și clienți. O altă metodă de valorificare a meșteșugului tradițional, care ne-a fost sugerată în cadrul întâlnirilor de lucru cu ONG-urile, a fost cea terapeutică și educativă.

În concluzie, stimularea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională în interiorul actualului cadru legislativ prezintă avantajul canalizării resurselor către un tip de acțiuni de care meșteșugarii tradiționali pot profita mai ușor datorită faptului că pot fi adaptate specificului local, fapt care crește probabilitatea de a genera impact, sunt ușor de înțeles și de utilizat, permit

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!Instrumente Structurale
2014-2020

implicarea unor actori care să faciliteze specularea acestor oportunități de către meșteșugarii tradiționali. Aceștia ar putea astfel depăși obstacolele care îi determină în prezent să își pună în aplicare cunoștințele într-un mediu închis care nu permite valorificarea inovativă a meșteșugurilor tradiționale.

Secțiunea 4

Identificarea și evaluarea impactului

Semnificația valorilor din tabel:

0 = fără impact

1 = impact slab și/sau generat indirect

2 = impact mare și/sau generat direct

	Varianta 1: Non- acțiune/scenariul de referință	Varianta 2: Reglementarea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională	Varianta 3: Stimularea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională în interiorul actualului cadru legislativ
<i>Impactul economic și asupra mediului de afaceri</i>			
Stimularea pieței muncii/ crearea de locuri de muncă (angajați normă întreagă, angajați timp parțial)	0	2	1
Creșterea numărului de entități juridice care desfășoară activități economice ce valorizează meșteșugurile tradiționale	0	2	1
Diversificarea oportunităților de dezvoltare economică la nivel local, cu impact direct asupra turismului și afacerilor conexe acestuia	0	2	1
<i>Impactul bugetar și financiar</i>			
Creșterea quantumului taxelor și impozitelor ca urmare a creșterii numărului de agenți economici care valorifică meșteșugul tradițional ca meserie	0	2	1
Scăderea numărului de beneficiari ai serviciilor de asistență socială	0	2	1
<i>Impactul social și cultural</i>			

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Menținerea unor activități care reflectă specificul local al unei comunități	0	2	2
Valorificarea unor oportunități de formare și dezvoltare profesională, prin diseminarea cunoștințelor și abilităților privind meșteșugurile tradiționale	0	1	2
Favorizarea transferului de abilități și cunoștințe între generații	0	1	2
Păstrarea unui segment semnificativ al patrimoniului cultural imaterial	0	2	2
Menținerea peisajului cultural	0	2	2
Sprrijinirea ieșirii din cercul vicios în care se găsesc multe comunități defavorizate în care meșteșugurile se conservă, fiind la un nivel de subzistență	0	2	1
<i>Impactul asupra mediului înconjurător</i>			
Încurajarea și sprijinirea unui stil de viață care promovează dezvoltarea durabilă și conservarea peisajului	0	2	2
Protejarea mediului prin oferirea unei alternative la exploatarea industrială a resurselor, producătoare de poluare	0	2	2
Răspândirea unor alternative ecologice pentru produsele de larg consum (de exemplu, obiecte de uz casnic, mobilier)	0	2	2

Secțiunea 5

Selectarea opțiunii

Deși în cazul anumitor probleme publice varianta 1, non-acțiune, este o soluție viabilă întrucât prin intervenție nu s-ar obține beneficii sporite, ba chiar s-ar deteriora starea de fapt reprezentată de status-quo, în acest caz, menținerea stării de fapt ar duce la dispariția meșteșugurilor tradiționale, așa cum am argumentat atât în cadrul secțiunii 1, cât și în cadrul secțiunii 3. Prin urmare, în acest caz nu se justifică includerea scenariului non-acțiune în analiza

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

multicriterială de selectarea a opțiunii de politică publică. Ca atare, în cele ce urmează, prezentăm o analiză comparativă a variantelor 2 și 3.

Varianta 3, cea a păstrării actualului cadru legislativ, prezintă o serie de avantaje care o recomandă pentru atingerea obiectivelor prezentate în cadrul secțiunii 2 a prezentului document și, în final, a scopului de a consolida sectorul meșteșugurilor prin promovarea acestuia ca profesie tradițională. Având o puternică amprentă locală, sectorul meșteșugurilor tradiționale este greu de cuprins prin acțiuni unitare, centralizate, întrucât condițiile specifice unui anumit meșteșug sau unei anumite regiuni nu se regăsesc în altă parte. Din acest punct de vedere, varianta 3 prezintă avantajul stabilirii unor direcții generale de acțiune care pot fi implementate diferit, în funcție de necesitățile specifice. Este un tip de politică publică participativă, „de jos în sus”, care este recomandată în literatura de specialitate ca generând soluții mult mai adecvate, la implementarea cărora grupurile țintă colaborează cu mai puține eforturi de adaptare întrucât își aduc aportul la generarea soluțiilor.⁵

În același timp, soluțiile expuse în cadrul variantei 3 sunt simple, ușor de înțeles, meșteșugarii tradiționali semnalandu-ne în cadrul analizei documentate faptul că nu au pregătirea necesară pentru a gestiona aspectele financiare, administrative și juridice specifice practicării meșteșugului ca profesie tradițională.

Un alt avantaj reprezentat de varianta 3 constă în menținerea și întărirea pârghiilor de implicare a societății civile în prezervarea și valorificarea meșteșugurilor tradiționale. La nivelul mediului asociativ există cunoaștere care trebuie valorificată pentru crearea și gestionarea unor aspecte care țin de interacțiunea cu statul (de exemplu, depunerea declarațiilor fiscale sau înființarea de entități juridice), de fructificarea unor oportunități de dezvoltare (de exemplu, consilierea în accesarea unor linii de finanțare) sau de cooperare (de exemplu, în vederea transmiterii cunoștințelor specifice meșteșugurilor tradiționale sau a definirii unor interese comune).

În ciuda tuturor acestor avantaje, varianta 3 implică anumite dezavantaje care au determinat decizia de a promova varianta 2 ca soluție pentru consolidarea sectorului meșteșugurilor tradiționale.

Astfel, activitățile specifice prin care s-ar implementa varianta 3 ar genera efecte pe termen lung (de exemplu, campanii de educare și informare; cuplarea meșteșugurilor tradiționale cu strategiile de promovare turistică sau forme de exploatare inovativă a meșteșugurilor tradiționale). O parte dintre activitățile prevăzute în cadrul variantei 3 trebuie replicate suficient de mult timp pentru a genera o masă critică cu impact asupra prezervării și valorificării meșteșugurilor tradiționale. Generarea unor efecte pe termen lung nu constituie un dezavantaj în sine. De multe ori, acestea sunt chiar de dorit pentru că de regulă reprezintă schimbări de profunzime, mult mai stabile. Însă, în cazul meșteșugurilor tradiționale este nevoie de efecte imediate din cauza împușinării numărului de oameni-resursă și depopulării masive a satelor ca urmare a migrației. Astfel, dispar

⁵ Barrett, Susan și Fudge, Colin, 1981: *Policy and action: Essays on the implementation of Public Policy*, Methuen, Londra

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

rapid cei care pot transmite și cei care pot învăța și practica meșteșugul tradițional.

De asemenea, varianta 3 presupune eforturi de mobilizare a grupului țintă pentru a se implica în astfel de activități sau pentru a utiliza unele dintre instrumentele sugerate în cadrul variantei 3 (de exemplu, instrucțiuni, manuale de bune practici, etc.). Acest fapt implică un alt aspect de luat în considerare în compararea celor două variante: în cazul variantei 3, incertitudinea cu privire la obținerea rezultatelor este mai mare. De exemplu, nu se poate estima cu exactitate în ce măsură vor fi de ajutor activitățile menite să faciliteze o mai bună punere în aplicare și implementare a legislației existente sau cele de valorificare inovativă a meșteșugurilor tradiționale pentru că succesul acestora depinde foarte mult de trăsăturile particulare ale entității, parte a grupului țintă, cu care intră în contact.

Data fiind lipsa de interes a instituțiilor publice centrale și locale față de problematica meșteșugurilor tradiționale⁶, identificată în cadrul analizei documentate de nevoi, considerăm că varianta 3 este vulnerabilă în sensul că nu prevede obligații, iar faza de implementare este prea lungă, fapt care poate face să fie trecută cu vederea în timp. În plus, instituțiile publice nu au neapărat experiența implementării unor soluții deconcentrate, care presupun instrumente voluntare și mixte, întrucât succesul acestora depinde de construirea și menținerea unei infrastructuri de monitorizare și evaluare, iar cultura de evaluare din România, cu excepția evaluării intervențiilor finanțate din fondurile UE, este slab dezvoltată.⁷

Un alt argument pentru a nu promova varianta 3 constă în faptul că, deși aduce îmbunătățiri asupra unor aspecte ale stării de fapt reclamate de către meșteșugari ca fiind problematice, nu adresează acele variabile independente calificate de către meșteșugari ca având o importanță mai mare. De exemplu, problema lipsei de interes a tinerilor de a învăța și practica un meșteșug tradițional este adresată în cadrul variantei 3 prin instrumente soft în care tinerii sunt atrași către acest domeniu prin educare, dar în același timp, această lipsă de interes este definită de mare parte dintre meșteșugari ca având un fundament economic. Astfel, chiar dacă îți dorești să practici un meșteșug tradițional, nu ai timp, pentru că, dacă nu îți asiguri un nivel de trai, atunci trebuie să desfășori o altă activitate în acest sens. Prin urmare, varianta 2 oferă soluții cu impact mai mare asupra cauzelor posibilei dispariții a meșteșugurilor tradiționale.

Pe de altă parte, variantele 2 și 3 nu se exclud reciproc decât temporar, din perspectiva necesității de a prioritiza resurse (de timp, administrative, cost și voință politică) limitate. Varianta 3 poate reprezenta o etapă ulterioară în consolidarea sectorului meșteșugurilor tradiționale.

⁶ Cu excepții notabile, bineînțeles, precum Programul național multianual pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului, 2013, al Ministerului Economiei; eforturile făcute de diverse muzee, precum muzeul ASTRA din Sibiu; inițiativele unor consilii locale care au sprijinit concret meșteșugarii sau înființarea Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial prin Ordinul 2236 din aprilie 2008.

⁷ Acest fapt este demonstrat de mutarea Unității Centrale de Evaluare (actuala Direcție Generală de Analiză, Programare și Evaluare) de la Ministerul Finanțelor la Ministerul Fondurilor Europene.

Păstrând argumentele legate de resurse, varianta 2, reglementarea, este cea mai puțin costisitoare. Pentru a determina acest lucru nu este nevoie de studii de impact complexe. Este un loc comun în literatura de specialitate faptul că reglementarea este o variantă ieftină de intervenție, întrucât cea mai mare parte din costurile presupuse de aceasta sunt suportate de grupul țintă.⁸ Acest fapt face ca respectivele intervenții să aibă externalități negative minime asupra altor grupuri decât cele vizate de reglementare. Varianta 2 presupune și acordarea de beneficii fiscale meșteșugarilor tradiționali, dar aceasta nu implică neapărat costuri mai mari decât în prezent, când, practicând meșteșugul în afara economiei formale, nu ești plătitor de taxe și impozite și poți fi beneficiar al unor politici de asistență socială. În plus, deși beneficiile fiscale înseamnă contribuții scăzute la bugetul de stat, raportat la individ, per total, bugetul de stat are beneficii pe principiul „mai puțin de la mai mulți”.

Un alt avantaj al variantei 2 constă în faptul că adresează o serie de probleme cu impact major asupra atractivității de a practica meșteșugul tradițional ca profesie. În cadrul analizei documentate de nevoi, piedicile reprezentate de reglementările în vigoare, dar și necesitatea protejării identității și autenticității meșteșugarilor și produselor acestora prin reglementări stricte au fost invocate cu insistență.

Efectele implementării variantei 2 au un timp mai scurt de generare, necesitatea obținerii unor rezultate imediate fiind argumentată mai sus în cadrul acestei secțiuni. De exemplu, acordarea unui statut fiscal special celor care practică meșteșugul ca profesie tradițională se resimte mult mai repede decât dacă încerci să stimulezi cererea de produse meșteșugărești pentru a mări veniturile meșteșugarilor. De asemenea, implementarea variantei 2 este caracterizată de un grad mai mare de certitudine decât în cazul variantei 3. De exemplu, impactul nu se mai diferențiază în funcție de caracteristicile specifice entității, parte a grupului țintă, așa cum explicam în cazul variantei 3.

Un alt avantaj al variantei 2 constă în stabilitatea în timp. Conținând un set concis de acțiuni obligatorii, implementarea acesteia nu mai este expusă voinței politice sau memoriei instituționale în așa de mare măsură precum varianta 3. Mai mult, varianta 2 este în concordanță cu stilul de lucru al instituțiilor publice din România⁹ și cultura instituțională a administrației publice românești¹⁰, fapt care îi crește șansele de realizare.

Deși varianta 2 este caracterizată de o serie de riscuri, considerăm că acestea sunt tolerabile și nu împiedică selectarea variantei 2 ca opțiune preferată. Un prim risc este reprezentat de faptul că reglementările sunt adesea considerate de către meșteșugari ca fiind greoaie, dificil de abordat, motiv pentru care aleg deseori să își desfășoare activitatea în afara economiei formale. Un alt dezavantaj este reprezentat de faptul că acestea nu pot avea o abordare croită pe specificul anumitor situații, fapt de multe ori necesar. Este o abordare „de sus în jos” a politicilor publice în care anumite elemente de detaliu, dar semnificative local, nu

⁸ Howlett, Michael și Ramesh, M., 1995: *Studying Public Policy: Policy Cycles and Policy Subsystems*, Oxford University Press, Oxford

⁹ Aducem aici ca argumente numărul mic de politici publice și numărul mare de acte normative.

¹⁰ Păunescu, Mihai (coord.), 2008: *Management Public în România*, Polirom, Iași

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

au cum să nu scape din vederea celor care elaborează politica publică.¹¹ Acest fapt face ca una și aceeași intervenție să aibă impact diferit asupra diverșilor membri ai grupului țintă.

O altă dificultate inerentă implementării variantei 2 este reprezentată de faptul că principalele instituții de decizie în domeniul fiscal, al legislației muncii, protecției consumatorului, culturii și educației trebuie să identifice un loc comun care să acomodeze interesele meșteșugarilor tradiționali și care să se regăsească în reglementările recomandate.

Și această variantă, ca și varianta 3, riscă să nu stimuleze implicarea la un nivel optim a membrilor grupului țintă, dar acest lucru se poate remedia pe parcurs, pe măsură ce se diseminează informația și devin vizibile exemplele de succes. Eforturile de mobilizare a grupului țintă sunt mai reduse în cadrul variantei 2, întrucât și setul de acțiuni este mai restrâns.

Varianta 2 *Reglementarea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională* rezolvă problema identificată în Secțiunea 1 a prezentului document, i.e. riscul de dispariție a meșteșugurilor tradiționale, prin faptul că reglementarea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională, alături de implementarea unor inițiative concrete ale autorităților publice în sensul simplificării și adaptării legislației existente cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale, va încuraja activitatea meșteșugărească prin clarificarea statutului meșteșugarilor tradiționali și a regimului juridic aplicabil activității acestora, precum și prin asigurarea unui cadru legal de protecție. De altfel, adoptarea unei legi speciale a meșteșugurilor tradiționale constituie soluția propusă de majoritatea persoanelor consultate în etapa de analiză (premergătoare elaborării prezentei propuneri de politică publică) pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă meșteșugarii tradiționali, iar Programul de Guvernare 2018-2020 subliniază necesitatea adoptării unei legi a meșteșugarilor, care să vizeze cu prioritate prezervarea și promovarea meseriilor tradiționale din România.

Neîndoielnic, meșteșugul tradițional constituie un fenomen creator de identitate culturală, dar și un fenomen economic, iar un cadru legal bine definit asigură pârghiile pentru prezervarea identității locale/ regionale/ naționale (conservarea unor elemente fundamentale de patrimoniu cultural imaterial), diversificarea oportunităților de dezvoltare economică și socială la nivel local, în special la nivelul comunităților rurale și mic urbane și încurajarea unui stil de viață care promovează dezvoltarea durabilă și conservarea peisajului, prin:

- consacrarea expresă a meșteșugurilor tradiționale ca elemente de identitate culturală;
- acordarea unui statut profesional special meșteșugarilor tradiționali, prin definirea statutului de meșteșugar raportat la criteriile de autenticitate a rezultatelor activității efectuate, statut care să fie recunoscut prin eliberarea unui certificat de meșteșugar și delimitarea clară între meșteșugarii tradiționali/ creatorii populari și categoria comercianților și a producătorilor de obiecte hand made sau artă simplă. Recunoașterea

¹¹ Barrett, Susan și Fudge, Colin, 1981: *Policy and action: Essays on the implementation of Public Policy*, Methuen, Londra

- specificității activității meșteșugarilor tradiționali și a unicității produselor realizate soluționează componenta identitară a problemei identificate;
- stabilirea unui cadru economic și fiscal „prietenos”, armonizat cu specificul activității meșteșugărești, prin adaptarea reglementărilor din domeniile cu impact direct asupra activității meșteșugărești tradiționale (e.g. legislația fiscală, legislația muncii, protecția consumatorului, siguranța alimentară, protecția mediului, calitatea în construcții etc.). O legislație fiscală mai blândă (de exemplu, acordarea de facilități fiscale, simplificarea birocratică, stabilirea unui impozit unic minim sau forfetar, cu o valoare redusă - maximum 2%, renunțarea la obligativitatea casei de marcat pentru vânzări ocazionale ce nu depășesc, pe lună, cuantumul salariului minim brut pe economie și posibilitatea emiterii de chitanțe de mână etc.) ar încuraja practicarea meșteșugurilor tradiționale, iar intervenții concrete în alte domenii ar facilita, de exemplu, accesul la resursele naturale necesare desfășurării activității într-o manieră organizată și protejată, fără impact negativ asupra mediului și ar încuraja realizare de produse meșteșugărești tradiționale cu respectarea cerințelor minime privind protecția consumatorului sau calitatea;
 - crearea unui cadru adecvat de protecție socială a meșteșugarilor tradiționali, prin măsuri menite să încurajeze declararea veniturilor obținute și contribuivitatea. De exemplu, o măsură de impact, menită să încurajeze practicarea meșteșugurilor tradiționale, este reprezentată de asigurarea unei rente viagere pentru familiile de meșteșugari care au păstrat gospodăria specifică în vatra satului;
 - asigurarea unei protecții juridice meșteșugarilor tradiționali față de practicile anti-concurențiale la care sunt expuși în raport cu comerțanții de suveniruri, produse industriale și produse contrafăcute, *inter alia*, prin introducerea de prevederi privind protecția proprietății intelectuale a cunoștințelor tradiționale și a expresiilor culturale tradiționale sau a posibilității instituirii de standarde de calitate a produselor meșteșugărești și/sau a proceselor de producție;
 - crearea unui cadru instituțional coerent pentru sprijinirea activităților meșteșugărești tradiționale, prin înființarea de structuri de sprijinire și promovare a meșteșugarilor tradiționali (de exemplu, o uniune a meșteșugarilor tradiționali)

Toate aceste direcții de intervenție subsumate reglementării contribuie, prin natură și impact, la atingerea scopului prezentei propuneri de politică publică, prin prisma faptului că sunt create premisele pentru promovarea meșteșugurilor tradiționale ca profesie tradițională, condiție fundamentală pentru consolidarea sectorului meșteșugurilor tradiționale.

Sintetizând, implementarea variantei selectate (reglementarea) prezintă următoarele **beneficii**: potențial ridicat de implementare a opțiunii de către autoritățile publice centrale, având în vedere intenția de adoptare a unei legi a meșteșugurilor, conform Programului de Guvernare 2018-2020;

- consacarea meșteșugurilor tradiționale ca elemente fundamentale de patrimoniu cultural imaterial;
- asigurarea protecției proprietății intelectuale a cunoștințelor tradiționale și a expresiilor culturale tradiționale;
- recunoașterea statutului special al meșteșugarilor tradiționali în viața economico-socială;
- crearea unor mecanisme și structuri de sine stătătoare de sprijinire și promovare a sectorului meșteșugurilor tradiționale;
- crearea unei noi categorii de contribuabili, prin măsurile fiscale de facilitare a activității meșteșugarilor tradiționali;
- crearea unui cadru legal de protecție pentru facilitarea transmiterii unor înțelepciuni aflate în pericol de dispariție către generațiile viitoare;
- armonizarea prevederilor legale din diverse domenii cu sectorul meșteșugurilor tradiționale;
- crearea unui cadru legal prielnic dezvoltării unor activități economice care respectă principiile dezvoltării durabile.

În ceea ce privește **riscurile**, estimăm că soluția reglementării acestui domeniu de activitate prezintă următoarele provocări:

- abordarea problemelor specifice meșteșugurilor tradiționale necesită coordonarea și colaborarea strânsă a autorităților și instituțiilor principale de decizie în domeniul fiscal, al legislației muncii, culturii și educației, existând posibilitatea ca nu toate aceste autorități să agreeze ideea reglementării, mai ales din perspectiva adaptării legislației existente;
- o parte dintre meșteșugari vor alege să practice în continuare meșteșugul tradițional într-o formă mai puțin oficializată;
- implementarea efectivă a măsurilor prevăzute de actul normativ poate fi întârziată ca urmare a nereglementării sau reglementării întârziate la nivel secundar și terțiar (de exemplu, normele metodologice privind acordarea certificatului de meșteșugar) sau a dificultăților practice întâmpinate în operaționalizarea cadrului instituțional reglementat (de exemplu, crearea și funcționarea structurii unice de sprijinire a meșteșugarilor tradiționali);
- simplificarea și armonizarea legislativă poate parcurge un drum sinuos și de durată din cauza specificului acestor măsuri.

Grupuri țintă/ beneficiari direcți:

- meșteșugarii tradiționali;
- entitățile juridice din domeniul meșteșugurilor tradiționale.

Beneficiari indirecti:

- consumatorii;
- agenții economici din turism și alte sectoare conexe;
- comunitățile locale;
- autoritățile locale (e.g.: colectare de taxe și impozite, reducere șomaj).

Secțiunea 6

Procesul de consultare publică

Procesul de consultare publică se va desfășura prin intermediul a patru consultări publice directe și a unei consultări online. După finalizarea procesului de consultare în această secțiune vor fi incluse informații cu privire la organizațiile și instituțiile consultate și recomandările propuse de acestea.

Secțiunea 7 Măsurile post-adoptare

Varianta 2. Reglementarea practicării meșteșugurilor tradiționale ca activitate profesională

Măsură/Act normativ în vederea implementării PPP	Instituție/Direcție responsabilă	Termen de realizare	Rezultate	Buget lei
1. Realizarea unei propuneri legislative privind meșteșugul tradițional				83,545.00 - bugetul aferent desfășurării acestei activități este asigurat prin proiectul <i>Politică publică pentru meșteșugul tradițional</i> (cod SIPOCA 239)
1.a. elaborarea propunerii legislative	Asociația Centrul Romano de Studii și Dezvoltare Socială, Ministerul Culturii și Identității Naționale, Secretariatul General al Guvernului	august 2019	propunere legislativă elaborată	22,150.00
1.b. consultarea factorilor interesați cu privire la inițiativa legislativă în domeniul meșteșugurilor tradiționale	Asociația Centrul Romano de Studii și Dezvoltare Socială, Ministerul Culturii și Identității Naționale	septembrie 2019	raport de consultare publică	27,180.00
1.c. stabilirea formei finale a propunerii legislative, pe baza propunerilor formulate în faza de consultare	Asociația Centrul Romano de Studii și Dezvoltare Socială, Ministerul Culturii și Identității Naționale, Secretariatul General al Guvernului	septembrie 2019	propunere legislativă finalizată	10,445.00
1.d. abordarea partidelor parlamentare și organizarea de întâlniri directe cu cel puțin 7 parlamentari în vederea susținerii propunerii	Asociația Centrul Romano de Studii și Dezvoltare Socială	octombrie 2019	întâlniri directe cu minim 7	23,770.00

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

legislative			parlamentari	
1.e. adoptarea propunerii legislative	în funcție de conținutul și tipul legii ce urmează a fi elaborată	durata adoptării unei legi nu poate fi estimată	lege adoptată	
2. Simplificarea și adaptarea legislației primare, secundare și terțiare cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale				
2.a. identificarea legislației primare, secundare și terțiare cu incidență asupra domeniului meșteșugurilor tradiționale	Ministerul Culturii și Identității Naționale	septembrie 2019	Inventar legislație primară, secundară și terțiară cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale	
2.b. identificarea reglementărilor europene cu incidență în domeniu (e.g.: reglementările privind protecția muncii, accesul la diverse materii prime, protecția consumatorului, calitatea în construcții etc.)	Ministerul Culturii și Identității Naționale	septembrie 2019	Inventar reglementări europene cu incidență în domeniul meșteșugurilor tradiționale	
2.c. analiza impactului legislației primare, secundare și terțiare cu incidență asupra domeniului meșteșugurilor tradiționale	Ministerul Culturii și Identității Naționale în colaborare cu principalele instituții de decizie din domeniile identificate în cadrul 2.a și 2.b.	decembrie 2019	studiu impact legislație primară, secundară și terțiară cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale	

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

2.d. formularea și negocierea soluțiilor necesare pentru adaptarea legislației primare, secundare și terțiare cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale la specificul acestora	Ministerul Culturii și Identității Naționale în colaborare cu principalele instituții de decizie din domeniile identificate în cadrul 2.a și 2.b.	nu se poate estima durata negocierilor între principalele instituții de decizie	număr (în funcție de rezultatul 2.a.) de acte normative adaptate la specificul meșteșugurilor tradiționale	
2.e. implementarea soluțiilor identificate în vederea adaptării legislației primare, secundare și terțiare cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale la specificul acestui domeniu	în funcție de tipul actelor normative ce urmează a fi modificate	durata adoptării unor modificări legislative nu poate fi estimată	număr de modificări adoptate ale legislației primare, secundare și terțiare cu incidență asupra meșteșugurilor tradiționale	

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

